

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wzmocnienie współpracy transgranicznej: czy potrzebne są lepsze ramy regulacyjne?

(2015/C 423/02)

Sprawozdawca generalny: Nikola DOBROSLAVIĆ (HR/EPL), prefekt żupanii dubrownicko-neretwiańskiej

I. UWAGI OGÓLNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Z zadowoleniem przyjmuje decyzję luksemburskiego przewodnictwa dotyczącą umieszczenia wśród priorytetów prezydencji UE wzmocnienia współpracy transgranicznej, a także wysiłki prezydencji luksemburskiej na rzecz wzmocnienia europejskiej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez wyeliminowanie przeszkód we współpracy transgranicznej, a tym samym uwolnienie potencjału obszarów transgranicznych. Nadanie współpracy transgranicznej priorytetowego charakteru ma szczególne znaczenie w obecnej sytuacji, kiedy to kwestionowany jest swobodny przepływ transgraniczny będący jednym z głównych osiągnięć integracji europejskiej.
2. Z zadowoleniem przyjmuje apel o poprawę ram prawnych stosowanych w odniesieniu do współpracy transgranicznej, o stosowanie już obowiązujących szczegółowych przepisów prawnych dotyczących różnych aspektów współpracy transgranicznej oraz o poprawienie lub uzupełnienie istniejących ram prawnych, co ułatwi przyjęcie regulacji sektorowych lub przepisów, które dotyczą określonych obszarów geograficznych.
3. Podkreśla znaczenie, jakie współpraca transgraniczna może mieć dla regionalnego rozwoju obszarów miejskich i wiejskich, oraz zauważa, że współpraca między władzami lokalnymi i regionalnymi w Europie umożliwia im skuteczniejsze wykonywanie stojących przed nimi zadań i w szczególności przyczynia się do postępów i rozwoju regionów przygranicznych.
4. Zwraca uwagę, że właśnie regiony przygraniczne są laboratoriami procesu integracji europejskiej, to znaczy obszarami, na których osiągnięcia jednolitego rynku i innych europejskich strategii politycznych powinny być najbardziej widoczne. Regiony przygraniczne, praktycznie z definicji, są jedynymi w swoim rodzaju, wielowymiarowymi punktami stykania się kultur, w których to regionach najbardziej obecne są różnorodność perspektyw oraz synergia kulturowa i językowa.
5. Podkreśla, że w ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat osiągnięto znaczne postępy we współpracy transgranicznej na poziomie UE za pośrednictwem programu Interreg, jego komponentów IPA i ENI, jak również innych segmentów europejskiej współpracy terytorialnej, niemniej osiągnięte wyniki nadal nie są jeszcze zadowalające pod względem wykorzystania pełnego potencjału współpracy transgranicznej. Większą uwagę należy poświęcić zatem dalszemu wzmocnianiu współpracy transgranicznej i połączeniu jej z innymi istniejącymi instrumentami (z polityką spójności, inicjatywą Horyzont 2020, pomocą państwa itd.), by regiony przygraniczne znajdujące się w trudnej sytuacji mogły korzystać ze szczególnego traktowania.
6. W świetle wcześniejszych wysiłków na rzecz wzmocnienia współpracy transgranicznej z zadowoleniem przyjmuje rolę różnych form współpracy regionalnej zarówno na poziomie obszarów funkcjonalnych, na szczeblu makroregionalnym (strategie na rzecz Morza Bałtyckiego, Dunaju, Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego oraz regionu alpejskiego), jak i na poziomie samorządów terytorialnych.

7. Podkreśla znaczenie przyjęcia instrumentów prawnych umożliwiających zacieśnianie współpracy transgranicznej, w szczególności Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi Rady Europy⁽¹⁾, w której to konwencji państwa zobowiązały się do ułatwiania i promowania transgranicznej współpracy między organami jednostek terytorialnych lub władz podlegających ich jurysdykcji lub podlegających jurysdykcji innych umawiających się stron, a także rozporządzeń UE w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT)⁽²⁾ oraz europejskiego ugrupowania interesów gospodarczych (EUIG), jako wysokiej jakości instrumentów przy tworzeniu niezbędnych narzędzi prawnych dla rozwoju współpracy transgranicznej.

8. Podkreśla rolę EUWT we wspieraniu i w propagowaniu współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej między państwami członkowskimi lub organami władz lokalnych i regionalnych.

9. Podkreśla zaletę polegającą na elastyczności pod względem członkostwa w EUWT, ze względu na fakt, że EUWT jest wielopoziomową platformą zarządzającą, która umożliwia władzom różnych szczebli i posiadającym różne kompetencje wspólne działanie i dostosowanie się do potrzeb każdego z regionów.

II. PRZESZKODY W INTENSYFIKACJI WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ

10. Zauważa, że wiele przeszkód utrudnia rozwój współpracy transgranicznej oraz spowalnia rozwój gospodarczy obszarów przygranicznych i realizację celów spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Zauważa również, że bariery we współpracy transgranicznej są nieprzewidywalne oraz że są one często wynikiem działań państw członkowskich oraz podmiotów lokalnych i regionalnych.

11. Zauważa, że podczas seminarium i w ankiecie przeprowadzonej przez prezydentkę luksemburską stwierdzono istotne przeszkody w dalszym zacieśnianiu współpracy transgranicznej, jak na przykład niemożność zrealizowania projektów transgranicznych z powodu różnic w przepisach prawnych (w dziedzinie transportu, zdrowia, ochrony środowiska, ochrony cywilnej itp.), z powodu instytucjonalnej asymetrii pomiędzy państwami członkowskimi lub różnic w poziomach struktury terytorialnej, z powodu niewystarczającej pewności prawnej dla struktur transgranicznych i wspólnych usług, a także z powodu różnic w rozwoju gospodarczym wzdłuż granicy wynikających z odmiennych krajowych warunków dotyczących prawa pracy, podatków i ubezpieczeń społecznych.

12. Zwraca ponadto uwagę na niedopasowanie krajowych systemów zdrowotnych w obszarach przygranicznych, w tym przepisów dotyczących pilnych przypadków zagrożeń zdrowia, kwestię kompetencji pracowników służby zdrowia pracujących w obszarach podlegających różnym jurysdykcjom, problem asymetrii między podmiotami świadczącymi usługi zdrowotne oraz organami władzy po obu stronach granicy, wymóg uprzedniej zgody na zwrot kosztów itp. Utrudnia to miejscowej ludności korzystanie z szybszej i znajdującej się bliżej pomocy medycznej.

13. Uważa również, że przeszkody we współpracy transgranicznej, które prezydencja luksemburska wyodrębniła na podstawie przeprowadzonej ankiety, stanowią jedynie przykłady barier oraz że do analizowania wszystkich barier należałoby podejść w sposób bardziej systematyczny i kompleksowy.

14. Z zadowoleniem przyjmuje zamiar Komisji Europejskiej dotyczący przeprowadzenia analizy barier, rozwiązań i dobrych praktyk w zakresie współpracy transgranicznej przed końcem 2016 r. i apeluje do Komisji Europejskiej o aktywne włączenie Europejskiego Komitetu Regionów w opracowywanie analiz oraz we wspólną ocenę uzyskiwanych wyników.

⁽¹⁾ The European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities, Madrid 1980, European Treaty series 106. Zob. także: M. Perkmann (2003); „Cross-Border Regions in Europe: Significance and Drivers of Regional Cross-Border Cooperation”. European Urban and Regional Studies, tom 10, nr 2, s. 153–171.

⁽²⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006, którego podstawą jest art. 175 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1302/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT) w celu doprecyzowania, uproszczenia i usprawnienia procesu tworzenia takich ugrupowań oraz ich funkcjonowania.

15. Zwraca uwagę, że przy opracowywaniu wysokiej jakości analiz barier we współpracy transgranicznej i przy poszukiwaniu odpowiednich rozwiązań ich usunięcia konieczne jest dokładne zdefiniowanie pojęcia strefy przygranicznej, a także dostęp do odpowiednich danych dotyczących współpracy transgranicznej. Wyraża w związku z tym ubolewanie z powodu braku przydatnych danych statystycznych z poszczególnych obszarów transgranicznych, a także z powodu różnic w metodach sporządzania statystyk przez poszczególne państwa członkowskie.

16. Wzywa Komisję do wzięcia pod uwagę analiz na temat transgranicznych przeszkód, które to analizy zostały już przeprowadzone na zlecenie regionów przygranicznych bądź w ramach programów transgranicznych.

III. ZALECENIA POLITYCZNE

17. Podkreśla znaczenie promowania i ułatwiania współpracy transgranicznej w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju wszystkich regionów w Unii jako całości oraz zmniejszenia różnic w poziomach rozwoju różnych regionów zgodnie z art. 174 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Ponadto zauważa, że niektóre regiony przygraniczne znajdują się w mniej korzystnej sytuacji w pod względem realizacji własnego rozwoju gospodarczego, zwłaszcza jeśli istnieją znaczne różnice w poziomie ekonomicznym w porównaniu z innymi regionami przygranicznymi, które osiągają korzyści ze swego położenia. To samo odnosi się do regionów sąsiadujących z państwami trzecimi lub też do najbardziej oddalonych regionów Europy. Właśnie z powodu tych niekorzystnych czynników panujących w niektórych regionach wzywa do ściślejszego przestrzegania postanowień art. 174 TFUE dotyczących spójności terytorialnej.

18. Wskazuje na kluczowe znaczenie dalszych wysiłków na rzecz usuwania przeszkód we współpracy transgranicznej, co, wraz z procesem pogłębiania procesu integracji europejskiej, stanowi stałe wyzwanie. Dlatego z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy o charakterze ustawodawczym oraz sugeruje, by odpowiednio odzwierciedlić znaczenie współpracy transgranicznej w przydziale środków finansowych na jej dalszy rozwój.

Istniejące ramy prawne i nowa propozycja prezydencji luksemburskiej UE

19. Podkreśla, że przy poszukiwaniu rozwiązań w celu usunięcia zidentyfikowanych przeszkód we współpracy transgranicznej oraz mając na uwadze program działań Komisji Europejskiej na rzecz zmniejszenia obciążeń administracyjnych w UE (REFIT)⁽³⁾, powinno się przyjąć za punkt wyjścia istniejące przepisy regulujące współpracę transgraniczną, tak aby zapewnić pełne wdrożenie tego programu w praktyce.

20. Przypomina, że na mocy art. 4 Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi Rady Europy państwa są już zobowiązane do podejmowania starań w celu przewyższania barier prawnych, administracyjnych lub technicznych, które mogłyby zakłócić rozwój i pomyślną realizację współpracy transgranicznej, oraz do konsultowania się z innymi krajami przy rozwiązywaniu problemu tych barier.

21. Z zadowoleniem przyjmuje najnowszą inicjatywę prezydencji luksemburskiej w sprawie przedstawienia pierwszej propozycji nowego instrumentu prawnego, który państwom członkowskim zaangażowanym w konkretny projekt współpracy transgranicznej ma umożliwić wyrażenie zgody na ramy prawne złożone z istniejących przepisów obowiązujących w tych państwach członkowskich i mające zastosowanie tylko do tego konkretnego projektu współpracy transgranicznej. Przyczyniłoby się to do spójności w obszarach przygranicznych. Chociaż instrument ten odnosi się do działań, które nie wymagają konieczności finansowania UE, wnosi on cenny wkład w zbliżającą się debatę na temat przyszłości współpracy transgranicznej oraz cele spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w całej UE.

22. Podkreśla, że istnieje już jeden instrument na rzecz wzmocnionej współpracy transgranicznej na szczeblu Unii Europejskiej, a mianowicie rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT), zmienione rozporządzeniem (UE) nr 1302/2013, w celu realizacji projektów transgranicznej współpracy terytorialnej i zarządzania nimi w ramach różnych krajowych przepisów prawnych i procedur. Odnotowuje odmienny charakter prawny obydwu narzędzi. Podczas gdy porządek prawny EUWT ma zastosowanie tylko do jego członków, propozycja luksemburska stworzyłaby porządek prawny, który miałby zastosowanie do konkretnego projektu transgranicznego o ściśle określonym zasięgu geograficznym.

⁽³⁾ „Program działań na rzecz zmniejszenia obciążeń administracyjnych w Unii Europejskiej – sprawozdanie ostateczne”, http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/admin_burden/docs/com2012_746_sw_d_ap_en.pdf. Więcej informacji na temat programu REFIT można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/index_pl.htm

23. Z zadowoleniem przyjmuje wszystkie uproszczenia zawarte w zmienionym rozporządzeniu w sprawie EUWT obowiązującym od dnia 22 czerwca 2014 r., których część została przyjęta na wniosek Komitetu Regionów, niemniej wyraża ubolewanie z powodu powolnego wprowadzania zmienionego rozporządzenia w sprawie EUWT w niektórych państwach członkowskich. W związku z tym apeluje do państw członkowskich o przyspieszenie prac nad jego wdrażaniem oraz ułatwienie tworzenia EUWT na ich obszarze, mając na uwadze fakt, że zmienione rozporządzenie pozwala na większą elastyczność w zakresie tworzenia i rejestracji EUWT i na lepsze zdefiniowanie zadań EUWT. Uważa jednak, że okres obowiązywania tego rozporządzenia jest za krótki, aby można było w pełni ocenić zakres samego rozporządzenia oraz skutki jego stosowania w praktyce.

24. Uważa, że ze względu na istniejące rozporządzenie w sprawie EUWT należałoby uwzględnić zasadę proporcjonalności przy rozważaniu dodatkowych instrumentów prawnych, biorąc pod uwagę wykorzystanie wszystkich możliwości umacniania współpracy transgranicznej przewidzianych we wspomnianym rozporządzeniu po wdrożeniu go do krajowych systemów państw członkowskich. Uważa też, że istnieją przypadki, w których inny rodzaj instrumentu prawnego niż EUWT mógłby być przydatny do rozwiązania konkretnych przeszkód napotykaných w realizacji projektów w zakresie współpracy transgranicznej.

25. Z zadowoleniem przyjmuje zaproponowane podejście polegające na doskonaleniu zestawu instrumentów współpracy transgranicznej poprzez zapewnienie instrumentu o charakterze ogólnym, który nie tworzy nowego podmiotu posiadającego osobowość prawną, lecz kontynuuje realizację celu przy użyciu z góry określonych przepisów odnoszących się do realizacji wspólnych inicjatyw w co najmniej dwóch państwach członkowskich, co można postrzegać jako potwierdzenie sukcesu EUWT.

26. Zwraca uwagę, że na obecnym etapie wniosek dotyczący nowego instrumentu budzi wiele wątpliwości, na które należy odpowiednio zwrócić uwagę w nadchodzącej debacie.

- Ustanowienie specjalnego systemu odstępstw od obowiązującego prawa w celu ułatwienia współpracy transgranicznej może mieć wpływ na jednolity rynek i wyjść poza zakres art. 175 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Dlatego też podstawa prawna przedmiotowego instrumentu prawnego wymaga dogłębnej analizy.
- KR postuluje precyzyjne określenie obszarów polityki, w których nowe rozporządzenie powinno mieć zastosowanie, zgodnie z rozróżnieniem kompetencji Unii, kompetencji państw członkowskich oraz podziału kompetencji. W tym kontekście odniesienie do przepisów dotyczących spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej (artykuły 174–178 TFUE) nie wydaje się wystarczające.
- Proponowany instrument prawny mógłby spowodować pojawienie się kwestii zgodności z konstytucją, ponieważ zachęca on państwa członkowskie do stosowania na swoim terytorium przepisów prawnych innych państw członkowskich. Ten system wyjątków i odstępstw byłby ograniczony do regionów przygranicznych i będzie wymagał bardziej szczegółowej analizy. Dlatego jeśli analiza luk, którą ma przeprowadzić KE, potwierdzi konieczność takiego nowego instrumentu prawnego, trzeba będzie dokładnie go sprawdzić pod kątem prawnym.

27. Podkreśla, że chociaż misja i zadania określone w porozumieniu w sprawie EUWT są ograniczone do EUWT i jego członków, to ugrupowanie to nie może przyjmować, wdrażać ani zapewniać stosowania prawodawstwa, i z tego powodu nie może być podstawą takich działań na poziomie transgranicznym. EUWT może jednak zarządzać infrastrukturą publiczną, świadczyć usługi publiczne oraz zapewniać świadczenie usług w ogólnym interesie gospodarczym, wykorzystywać fundusze publiczne i zarządzać nimi z myślą o realizowaniu celów interesu publicznego, podobnie jak wszystkich działań zgodnych z podstawowymi zasadami Traktatów oraz ogólnych interesów państw członkowskich. W związku z tym uważa, że istniejące rozporządzenie w sprawie EUWT stanowi dobre ramy prawne dla tego rodzaju działalności, jakkolwiek można by rozważyć dodatkowe formuły, które ułatwiałyby ogólną współpracę transgraniczną na określonym obszarze.

Potrzeba zwiększania świadomości i informowania zainteresowanych stron o możliwościach rozwoju współpracy transgranicznej, jakie zapewniają istniejące ramy prawne, w szczególności rozporządzenie w sprawie EUWT

28. Podkreśla, że główne problemy dotyczące stosowania EUWT jako mechanizmu współpracy transgranicznej, z uwagi na niewystarczający poziom wiedzy i stopień poinformowania, brak zaufania i brak niezbędnej woli politycznej oraz wzmocnienia współpracy transgranicznej, wymagają działań zwiększających poziom wiedzy i stopień poinformowania o możliwościach rozwijania współpracy transgranicznej, jakie oferują obowiązujące ramy prawne, w szczególności rozporządzenie w sprawie EUWT.

29. Wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie, aby we współpracy z Europejskim Komitetem Regionów zwiększyły swoje wysiłki na rzecz prezentacji EUWT i tłumaczenia jego roli jako narzędzia lepszego zaspokajania potrzeb szczebla lokalnego na obszarach transgranicznych.

Promowanie uproszczenia ram prawnych i sposobu postępowania

30. Apeluje o jak największe uproszczenie ram prawnych, przy czym wszelkie nowe przepisy lub zmiany oraz uzupełnienia istniejących przepisów powinny stale ułatwiać procedury realizacji projektów transgranicznych i to niezależnie od tego, czy projekty te są finansowane z budżetu UE. W tym kontekście uważa, że propozycja prezydencji luksemburskiej stanowi cenny wkład w przyszłą dyskusję na temat pakietu legislacyjnego w kolejnym okresie programowania.

31. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wniosek prezydencji luksemburskiej przypisuje władzom lokalnym i regionalnym wiodącą rolę w świetle zasady pomocniczości i lokalnej demokracji, w myśl której regiony graniczne i miasta powinny podjąć inicjatywy mające na celu przyjęcie tych europejskich konwencji transgranicznych, określić przepisy prawne wymagające dostosowania, sporządzić projekt konwencji i skierować go do właściwych władz państw członkowskich w celu podjęcia ostatecznej decyzji.

32. Proponuje uproszczoną procedurę zezwolenia na utworzenie EUWT, w przypadku gdy istnieją już struktury, takie jak grupy robocze czy euroregiony, ustanowione poprzednio na mocy Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi Rady Europy z 1980 r. oraz późniejszych protokołów i umów dwustronnych.

33. Ostrzega, w odniesieniu do pomysłu wprowadzenia nowego instrumentu prawnego na rzecz zwiększania współpracy na obszarach przygranicznych, iż TUE przewiduje poszanowanie przez państwa członkowskie podstawowych funkcji państwa, w tym funkcji mających na celu zapewnienie integralności terytorialnej państwa (art. 4).

Dostosowanie sposobu wykorzystania środków z funduszy UE

34. Zwraca uwagę na rozbieżności w procedurach wdrażania i kontroli realizacji projektów współpracy transgranicznej z udziałem wielu partnerów z różnych państw członkowskich oraz państw niebędących członkami UE i utrudnienia w realizacji programów i projektów ze względu na poszczególnych partnerów projektu. W tym kontekście kładzie nacisk na dalsze uproszczenie procedur programowania i zarządzania programami transgranicznymi i projektami finansowanymi przez UE, zwłaszcza niewielkich, prostych i jednorazowych projektów transgranicznych, które będą stosowane jednakowo wobec wszystkich partnerów projektu, i opowiada się za znalezieniem uproszczonego i przyspieszonego sposobu działania w rozwiązaniach administracyjnych i prawnych służących realizacji projektów.

35. Wzywa państwa członkowskie do ułatwienia uczestnictwa prywatnym podmiotom, co dodatkowo wpłynie na inicjatywy na rzecz wzrostu, tworzenie trwałych miejsc pracy oraz na perspektywiczne i skuteczne uwzględnienie wyników tych projektów.

36. Wzywa państwa członkowskie, aby włączyły do swoich przyszłych programów operacyjnych istniejące i potencjalne EUWT.

37. Odnotowuje powolne tempo procesu przygotowania i wdrażania programów współpracy terytorialnej na okres finansowania 2014–2020, co wpływa na późniejszą realizację programów i projektów, oraz apeluje do Komisji Europejskiej o większe zaangażowanie oraz pomoc krajom uczestniczącym w programie przy opracowywaniu i przyjmowaniu programów współpracy terytorialnej.

38. Wzywa UE do zwracania szczególnej uwagi na wykorzystywanie funduszy UE na obszarach przygranicznych sąsiadujących państw trzecich i najbardziej oddalonych regionów europejskich, w celu poprawy realizacji transgranicznych projektów finansowanych ze środków UE.

39. Wzywa Komisję Europejską do dalszego uproszczenia procedur, aby ułatwić realizację projektów transgranicznych, oraz do rozpoczęcia procesu dostosowania środków wykorzystywanych na poziomie krajowym, przy jednoczesnym rozważeniu możliwości automatycznego łączenia funduszy UE z projektami transgranicznymi.

40. W świetle wyników analizy przeszkód, rozwiązań i dobrych praktyk w zakresie współpracy transgranicznej wzywa Komisję Europejską do opracowania, we współpracy z Europejskim Komitetem Regionów, długoterminowej strategii zwiększania współpracy transgranicznej oraz towarzyszącego jej planu działania, który obejmowałby więcej przyszłych prezydencji Unii Europejskiej i tym samym zapewnił trwałość i kontynuację prac także po zakończeniu prezydencji luksemburskiej.

41. Proponuje, by dyskusje w sprawie tego nowego przepisu stanowiły część wszechstronnej dyskusji nad przyszłością polityki spójności. Obok wezwania do pełnego i skutecznego wdrożenia rozporządzenia w sprawie EUWT w państwach członkowskich celem średnioterminowym mogłoby być podniesienie świadomości w zakresie jego stosowania lub ewentualne zmiany wynikające z jego niedostatków. Wzywa Komisję do rozważenia luksemburskiej propozycji oraz do jej dalszego rozwinięcia w świetle wyników przeprowadzanego obecnie przez Komisję przeglądu współpracy transgranicznej.

42. Ponadto podkreśla znaczenie przestrzegania zasady pomocniczości oraz potrzebę zaufania, niezawodności i współpracy między szczeblem centralnym a władzami lokalnymi i regionalnymi, co jest konieczne do osiągnięcia prawdziwej i w pełni funkcjonującej współpracy transgranicznej.

Bruksela, dnia 13 października 2015 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów
Markku MARKKULA
